
HUOMAUTUKSIA

- ¹ Internationalistien kansainvälinen konferenssi pidettiin Zimmerwaldissa syyskuun 5—8 (elokuun 23—26) pnä 1915. Manifestissaan konferenssi katsoi maailmansodan imperialistiseksi sodaksi; se tuomitsi niiden „socialistien“ menettelyn, jotka olivat äänestäneet sotamäärärahojen puolesta ja osallistuivat porvarillisiin hallituksiin; se kehoitti Euroopan työläisiä ryhtymään taisteluun sotaa vastaan, rauhan puolesta ilman aluevaltauksia ja sotakorvauksia. Internationalistien toinen konferenssi pidettiin Kienthalissa huhtikuun 24—30 (11—17) pnä 1916. Kienthalissa hyväksytty manifesti ja päätöslauselmat olivat seuraava edistysaskel sotaa vastaan tähdätyn internationalistisen vallankumouksellisen liikkeen kehityksessä. Mutta samaten kuin Zimmerwaldin konferenssi ei Kienthalinkin konferenssi hyväksynyt bolshevistisia tunnuksia: imperialistisen sodan muuttaminen kansalaissodaksi, omien imperialististen hallitusten tappio sodassa, III Internationalen järjestäminen. — 6.
- ² „Yhtenäisyys“ ryhmä muodostui organisatoorisesti maaliskuussa 1917; siihen kuuluivat äärimmäisen oikeistolaiset puolustusmenshevikit; johtava merkitys siinä oli Plehanovilla sekä entisillä likvidaattoreilla Burjanovilla ja Jordanskilla. Ryhmä kannatti tinkimättä Väliaikaista hallitusta, vaati imperialistisen sodan jatkamista ja yhdessä mustasotnialaisten kanssa jahtasi bolshevikkeja. Lokakuun Suuren socialistisen vallankumouksen päivinä ryhmän jäsenet osallistuivat vasta-

vallankumoukselliseen „Synnyinmaan ja vallankumouksen pelastamisen komiteaan“. — 10.

- 3 „Retsh“ („Puhe“) — sanomalehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta vuoden 1917 lokakuun 26 päivään. — 20.
- 4 „Den“ („Päivä“) — sanomalehti, julkaistiin Pietarissa vuodesta 1912 pankkien varoilla; oli menshevikki-likvidaattorien käsissä; lakkautettiin lokakuun 26 pnä 1917 vastavallankumouksellisen toiminnan takia. — 20.
- 5 Sanomalehtimiehille Miljukovin antaman haastattelun johdosta julkaistiin „Pravda“ („Totuus“) lehden 17. numerossa maaliskuun 25 pnä 1917 pääkirjoitus otsikolla „Alas imperialistien politiikka!“, jossa luonnehdittiin Väliaikaisen hallituksen ulkopolitiikkaa.

Helmikuun vallankumouksen jälkeen (maaliskuun 5 päivästä 1917) „Pravda“ alkoi ilmestyä bolshevikkien puolueen Pää-äänenkannattajana. VSDTP(b):n Keskuskomitean byroon laajennetussa istunnossa maaliskuun 15 pnä 1917 „Pravdan“ toimitukseen valittiin J. V. Stalin. Palattuaan Venäjälle huhtikuussa 1917 V. I. Lenin alkoi johtaa „Pravdan“ toimittamista. „Pravdan“ lähimpiä avustajia olivat: V. M. Molotov, J. M. Sverdlov, M. S. Olminski, K. N. Samoilova y.m. Heinäkuun 5 päivänä 1917 upseerikoululaiset ja kasakat panivat toimeen „Pravdan“ toimituksen hävityksen. Heinäkuun päivien jälkeen, kun V. I. Lenin siirtyi illegaaliseen asemaan, puolueen Pää-äänenkannattajan vastaavaksi toimittajaksi tuli J. V. Stalin. VSDTP(b):n Keskuskomitean Sotilasjärjestön onnistui järjestää lehden julkaiseminen heinäkuun 23 päivästä 1917 nimellä „Rabotshii i Soldat“ („Työmies ja Sotilas“). Puolueen Keskuskomitea antoi sellaisen ohjeen, että „Rabotshii i Soldat“ lehti täyttäisi puolueen Pää-äänenkannattajan perustamiseen asti sen tehtäviä. Heinä- ja lokakuun välisenä kautena puolueen Pää-äänenkannattaja teki erittäin suuren työn työläisten ja sotilaiden liittämiseksi bolshevistisen puolueen ympärille ja aseellisen kapinan valmistelemiseksi. Elokuun 13 päivästä 1917 bolshevikkien Pää-äänenkannattaja ilmestyy nimellä

- „Proletari“ („Proletaari“), sen lakkauttamisen jälkeen nimellä „Rabotshi“ („Työmies“) ja sitten nimellä „Rabotshi Putj“ („Työmiehen Tie“). Viimemainittu ilmestyi vuoden 1917 loka-kuun 26 päivään asti. Lokakuun 27 päivästä 1917 bolshevisti-
sen puolueen Pää-äänenkannattaja alkoi ilmestyä jälleen nimellä „Pravda“.— 22.
- 6 „Vetsherneje Vremja“ („Ajan Iltalehti“) — taantumuksellista suuntaa edustanut iltalehti, jonka A. S. Suvorin perusti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1911 vuoteen 1917.— 23.
- 7 „Dielo Naroda“ („Kansan Asia“) — eserrien sanomalehti, ilmestyi Pietarissa maaliskuun 15 päivästä 1917 tammikuuhun 1918.— 25.
- 8 Sonderbund — Sveitsin seitsemän katolisen kantonin taantumuksellinen liitto, joka perustettiin vuonna 1845 ja joka puolsi maan valtiollista pirstoutuneisuutta. Vuonna 1847 syttyi aseellinen taistelu Sonderbundin ja muiden kantonien välillä, jotka kannattivat vallan keskittämistä Sveitsissä. Sota päättyi Sonderbundin tappioon ja Sveitsin muuttumiseen valtioiden liitosta yhtenäiseksi liittovaltioksi.— 27.
- 9 VSDTP(b):n VII (Huhtikuun) Yleisvenäläinen konferenssi pidettiin Pietarissa huhtikuun 24—29 pnä 1917. Se oli bolshevikkien ensimmäinen legaalinen konferenssi. Sillä oli puolueen elämässä edustajakokouksen merkitys. Nykyhetken tilanteesta tekemässään alustuksessa V. I. Lenin kehitti väittämiä, jotka hän oli esittänyt aikaisemmin Huhtikuun teeseissä. J. V. Stalin piti konferenssissa puheen, jossa hän puolusti V. I. Leninin esittämää päätöslauselmaa ajankohtaa koskevasta kysymyksestä, ja alustuksen kansallisuuskysymyksestä. Konferenssi tuomitsi Kamenevin, Rykovin, Zinovjevin, Buharinin ja Pjatakovin opportunistisen antautumiskannan, kun he vastustivat sosialistista vallankumousta Venäjällä ja kansallisuuskysymyksessä olivat natsionalistis-chauvinistisella kannalla. Huhtikuun konferenssi suuntasi bolshevikkien puolueen taisteluun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen sosialistiseksi vallankumoukseksi muuttu-

- misen puolesta. Huhtikuun konferenssin päätöslauselmaa kansallisuuskysymyksestä kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 6. painos, 1940, s. 233.— **31.**
- 10** VKP(b):n VIII edustajakokous pidettiin Moskovassa maaliskuun 18—23 p:nä 1919. Edustajakokous torjui päättäväisesti Buharinin ja Pjatakovin suurvaltalaiset, chauvinistiset katsomukset kansallisuuskysymyksessä. Edustajakokouksen hyväksymää „VKP(b):n ohjelmaa“ kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 6. painos, 1940, s. 281—295.— **32.**
- 11** Kts. „Kominternin toinen kongressi heinä—elokuussa 1920“. M., 1934, s. 492.— **32.**
- 12** Shingarjovin sähkösanoman teksti esitetään V. I. Leninin kirjoituksessa „„Vapaaehtoinen sopimus“ tilanherrojen ja talonpoikien välillä?“, joka julkaistiin „Pravdan“ 33. numerossa huhtikuun 15 p:nä 1917 (kts. V. I. Lenin. Teokset, XX osa, s. 169).— **36.**
- 13** Pietarin Neuvoston Toimeenpanevan komitean koollekutsuma työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Yleisvenäläinen neuvottelukokous pidettiin Pietarissa maaliskuun 29 päivästä huhtikuun 3 päivään 1917; se oli menshevikkien ja eserräin vaikutuksen alainen.— **45.**
- 14** Väliaikaisen hallituksen ulkoministerin, kadettien johtajan Miljukovin nootissa, joka lähetettiin liittolaisvalloille huhtikuun 18 p:nä 1917, vahvistettiin Väliaikaisen hallituksen uskollisuus tsarismin solmimille sopimuksille ja ilmoitettiin hallituksen olevan valmiin jatkamaan imperialistista sotaa. Nootti aiheutti Pietarin työläisten ja sotilaiden mitä kiivaimman suuttumuksen.— **48.**
- 15** Vallankumoukselliset sotilaat olivat helmikuun vallankumouksen päivinä ottaneet haltuunsa tsaarin rakastajattaren Kshesinskajan palatsin. Sinne sijoitettiin bolshevikkien Keskus-

komitea ja Pietarin komitea, VSDTP(b):n Keskuskomitean Sotilasjärjestö, sotilasklubi sekä muita työväen ja sotilaiden järjestöjä. — 50.

- 16 Marian palatsissa pidetyn neuvottelukokouksen jälkeen Väli-aikainen hallitus julkaisi huhtikuun 22 p:nä 1917 Miljukovin nootin johdosta „selityksen“, jossa se ilmoitti, että tunnuk-sella „ratkaiseva voitto vihollisesta“ se tarkoittaa „vankan rauhan aikaansaamista kansojen itsemääräämisen pohjalla“. Työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston sovit-telunhaluinen Toimeenpaneva komitea katsoi hallituksen oikaisut ja „selitykset“ tyydyttäväiksi ja „selkkauksen päät-tyneeksi“. — 51.
- 17 Bund — „Juutalaisten yleinen työväenliitto Puolassa, Liet-tuassa ja Venäjällä“ — järjestettiin lokakuussa 1897 (kts. J. V. Stalin. Teokset, I osa, s. 414, 7. huomautus). — 58.
- 18 Kuntien ja asutusten edustajien edustajakokouksessa valittu Schlüsselburgin vallankumouksellinen kansan Kihlakunta-komitea ryhtyi toimenpiteisiin maakysymyksen ratkaisemiseksi. Tuon Komitean maavaliokunta päätti: 1) suorittaa kirkkoille, luostareille, tsaarin perheelle ja yksityisille omistajille kuu-luvien vapaiden maiden yhteiskynnön; 2) ottaa alimmalla hinnalla yksityistiloilta ja varastoista tarvittava karja, kalusto j.n.e. Tämän päätöksen mukaisesti kuntakomiteat otti-vat valvontaansa kihlakunnan kaikki maat, toimittivat maa-taloustalustalon luetteloinnin, järjestivät metsien suoje-lun valvonnan, joutomaiden kynnön j.n.e. — 63.
- 10 „Soldatskaja Pravdan“ 13. numeron liitteessä toukokuun 3 p:nä 1917 julkaistiin VSDTP(b):n VII (Huhtikuun) Yleis-venäläisen konferenssin päätöslauselmat. — 71.
- 20 Valmistautuminen Pietarin piiriduumien vaaleihin alkoi huh-tikuussa 1917. „Pravda“ sekä bolshevikkipuolueen Pietarin komitea ja piirikomiteat kutsuivat työläisiä ja sotilaita osal-listumaan aktiivisesti vaaleihin ja äänestämään bolshevik-kien ehdokaslistoja. Toukokuun 10 päivänä 1917 pidettiin

J. V. Stalinin osanotolla VSDTP(b):n Pietarin komitean istunto, jossa kuultiin yleiskaupunkilaisen vaalilautakunnan ja piirien vaalilautakuntien selostukset kunnallisvaalikamppailun kulusta. Pietarin piiriduumien vaalit toimitettiin toukokuun 27 päivästä kesäkuun 5 päivään 1917. J. V. Stalin kirjoitti vaalien tuloksista artikkelin „Kunnallisvaalien tuloksista Pietarissa“ (kts. tämä osa, s. 99). — 72.

- 21 Trudovikit eli „työryhmä“ — pikkuporvarillisten demokraattien ryhmä; muodostui I Valtakunnanduuman talonpoikaisedustajista vuoden 1906 huhtikuussa. Vuonna 1917 trudovikit sulautuivat yhteen „kansan sosialistisen“ puolueen kanssa. — 77.
- 22 „Kansan sosialistit“ (enessä) — pikkuporvarillinen järjestö; muodostui vuonna 1906 erottuaan eserrien oikeistosivustasta. Enessä esittivät poliittisia vaatimuksia, jotka eivät menneet perustuslaillisen monarkian puitteiden yli. Lenin nimitti heitä „sosiali-kadeteiksi“ ja „eserräläisiksi menshevikeiksi“. Vuoden 1917 helmikuun vallankumouksen jälkeen enessien puolue asettui muiden pikkuporvarillisten „sosialististen“ puolueiden joukossa eräälle kaikkein oikeistolaisimmalle kannalle. Lokakuun vallankumouksen jälkeen enessä olivat mukana vastavallankumouksellisissa järjestöissä. — 77.
- 23 „Rabotshaja Gazeta“ („Työväen Lehti“) — menshevikkien puolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa maaliskuun 7 päivästä 1917. Lehti lakkautettiin pian Lokakuun vallankumouksen jälkeen. — 78.
- 24 „Väliryhmä“ („Yhdistyneiden sosialidemokraattien väliryhmä“) syntyi Pietarissa vuonna 1913. Siihen kuului trotskilaisia menshevikkejä ja osa entisiä bolshevikkeja, jotka olivat jääneet pois puolueesta. Ensimmäisen maailmansodan aikana väliryhmäläiset olivat keskustalaisella kannalla ja taistelivat bolshevikkeja vastaan. Vuonna 1917 he ilmoittivat olevansa yhtä mieltä bolshevistisen puolueen linjan kanssa. Sen vuoksi bolshevikit tekivät Pietarin piiriduumain vaaleissa toukokuussa 1917 vaaliliiton väliryhmäläisten kanssa. VSDTP(b):n VI edus-

- tajakokouksessa väliryhmäläiset otettiin puolueeseen. Osa heistä Trotskin johdolla osoittautui sittemmin kansan viholliseksi. — 80.
- 25 „Novaja Zhizn“ („Uusi Elämä“) — menshevistinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 huhtikuusta lähtien. Sen ympärille liittyivät martovilaiset menshevikit ja puolimenshevistisellä kannalla olleet intelligenttiyksilöt. „Novaja Zhiznin“ ryhmä häilyi alinomaa sovittelijain ja bolshevikkien välillä; heinäkuun päivien jälkeen ryhmän jäsenet osallistuivat yhdessä puolustusmenshevikkien kanssa yhdistävään edustajakokoukseen. Lokakuun vallankumouksen jälkeen ryhmä asettui, muutamia bolshevikkeihin liittyneitä henkilöitä lukuunottamatta, Neuvostovaltaan nähden vihamieliselle kannalle. „Novaja Zhizn“ lehti lakkautettiin kesällä 1918. — 81.
- 26 Talonpoikain ensimmäinen Yleisvenäläinen edustajakokous pidettiin Pietarissa toukokuun 4—28 p:nä 1917. Enemmistö edustajakokouksessa oli eserrillä ja heitä lähellä olevilla ryhmillä. Suurin osa läänien talonpoikaisedustajista kuului maaseudun kulakkikerrokseen. — 88.
- 27 „Sotilaan oikeuksien julistus“ — Väliaikaisen hallituksen sotaministerin Kerenskin toukokuun 11 p:nä 1917 antama päiväkäsky armeijalle ja laivastolle sotilashenkilöiden perusoikeuksista. „Julistus“ rajoitti huomattavasti niitä sotilaiden oikeuksia, jotka he olivat valloittaneet vuoden 1917 vallankumouksen ensi päivinä. Pietarin Neuvoston eserräläis-menshevistinen Toimeenpaneva komitea tervehti „sotilaan oikeuksien julistusta“, mutta sotilaat ja matruusit ottivat sen vastaan vastalausekokouksilla nimittäen sitä oikeudettomuusjulistukseksi. — 88.
- 28 „Vetshernjaja Birzhjovka“ („Pörssin Iltalehti“) — „Birzhevyje Vedomosti“ („Pörssin Tiedonantolehti“) lehden ilta-päinos. „Birzhevyje Vedomosti“ — porvarillinen sanomalehti, joka ilmestyi Pietarissa vuodesta 1880 lähtien. „Birzhjovka“ nimestä tuli pilkkanimi, joka merkitsi lehdistön periaatteet-

tomuutta ja lahjottavuutta. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sanomalehden lokakuun lopulla 1917. — **89.**

- 29** Sveitsin sosialistisen puolueen sihteeri Robert Grimm saapui Venäjälle toukokuussa 1917. Kesäkuun alussa julkaistiin porvarillisissa lehdissä sellainen tiedonanto, että Grimm oli saanut tehtäväkseen tunnustella maaperää erikoisrauhalle Saksan ja Venäjän välillä. Tämän johdosta Väliaikainen hallitus karkoitti Grimmin Venäjältä. — **93.**
- 30** Pietarin Neuvoston valmisteleva ja koollekutsuma työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen ensimmäinen Yleisvenäläinen edustajakokous pidettiin kesäkuun 3—24 päivänä 1917. Edustajakokouksessa oli enemmistö eserrillä (285 edustajaa) ja menshevikeillä (248 edustajaa). Bolshevikeilla, jotka siihen aikaan olivat vähemmistönä Neuvostoissa, oli 105 edustajaa. Bolshevikit paljastivat edustajakokouksessa sodan imperialistisen luonteen ja porvariston kanssa sovitteluun turmiollisuuden. Puheet suhteesta Väliaikaiseen hallitukseen ja sodasta piti V. I. Lenin, joka asetti menshevikkien ja eserrien sovitteletunnuksia vastaan vaatimuksen koko vallan siirtämisestä Neuvostoille. Edustajakokous oli menshevikkien ja eserrien vaikutuksen alainen. — **97.**
- 31** „Volja Naroda“ („Kansan Tahto“) — sanomalehti, eserrien puolueen oikeistosivustan äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa huhtikuun 29 päivästä marraskuun 24 päivään 1917. — **102.**
- 32** Vetoamus „Kaikille työtätekeville, kaikille Pietarin työläisille ja sotilaille“ kirjoitettiin työläisten ja sotilaiden mielenosoituksen johdosta, jonka VSDTP(b):n Keskuskomitea ja Pietarin komitea olivat määränneet kesäkuun 10 päiväksi 1917. Se julkaistiin ensi kerran kesäkuun 9 p:nä Pietarin kaupunginosissa levitetyn julistuksen muodossa. Kesäkuun 10 päivänä vetoamuksen piti ilmestyä „Pravdan“ ja „Soldatskaja Pravdan“ palstoilla, mutta koska bolshevikkien Keskuskomitean ja Pietarin komitean oli pakko kesäkuun 10 päivän vastaisena yönä peruuttaa mielenosoitus, niin se leikattiin pois „Pravdan“

ja „Soldatskaja Pravdan“ stereotyyppilaatasta. Vain pieni määrä „Soldatskaja Pravdan“ numeroita, joissa oli vetoomuksen teksti, oli ehditty lähettää levitettäväksi. Kesäkuun 13 pnä vetoomus julkaistiin „Pravdan“ 80. numerossa artikkelin „Totuus mielenosoituksesta“ jälkeen. Kesäkuun 17 ja 18 pnä 1917 vetoomus julkaistiin vielä kerran „Pravdassa“ uuden mielenosoituksen yhteydessä, joka oli määrätty kesäkuun 18 päiväksi. — 105.

33 „Okopnaja Pravda“ („Juoksuhaudan Totuus“) — bolshevistinen sanomalehti, ilmestyi Riassa vuoden 1917 huhtikuun 30 päivästä lähtien. Lehden ensimmäiset numerot julkaisi Uuden Laatokan rykmentin Sotilaskomitea sotilaiden omilla varoilla. 7. numerosta (toukokuun 17 päivästä 1917) lähtien lehdestä tuli VSDTP(b):n Riian komitean sotilasjärjestön ja venäläisen jaoston äänenkannattaja. 26. numerosta (heinäkuun 5 päivästä 1917) lähtien Riian komitean ja sitten Latvian sosialidemokratian Keskuskomitean XII armeijan sotilasjärjestön äänenkannattaja. Lehti lakkautettiin heinäkuun 21 pnä 1917, mutta jo päivän kuluttua — heinäkuun 23 pnä — „Okopnaja Pravdan“ asemesta alettiin julkaista „Okopnyi Nabat“ („Juoksuhaudan Hälytys“) lehteä, Latvian sosialidemokratian yhdistetyn sotilasjärjestön äänenkannattajaa, joka ilmestyi siihen asti, kun saksalaiset valtasivat Riian. Lokakuun 12 päivästä lähtien „Okopnyi Nabat“ lehteä alettiin julkaista uudelleen Wendenin kaupungissa. Vuoden 1917 lokakuun 29 päivästä lähtien lehti otti entisen nimensä — „Okopnaja Pravda“. Siitä lähtien lehti ilmestyi keskeytymättä vuoden 1918 helmikuuhun asti. — 110.

34 „Soldatskaja Pravda“ („Sotilaan Totuus“) — bolshevistinen sanomalehti, alkoi ilmestyä huhtikuun 15 pnä 1917 VSDTP(b):n Pietarin komitean sotilasjärjestön äänenkannattajana ja toukokuun 19 päivästä VSDTP(b):n Keskuskomitean sotilasjärjestön äänenkannattajana. „Soldatskaja Pravda“ oli hyvin suosittu Pietarin sotilaiden ja työläisten keskuudessa. Työläiset antoivat varoja lehden julkaisemiseen ja maksuttomaan levittämiseen rintamamiesten keskuudessa. Lehden painos nousi 50 tuhatteen kappaleeseen, joista puolet meni rintamalle. Vuoden 1917

heinäkuun päivinä Väliaikainen hallitus hävitti ja lakkautti „Soldatskaja Pravdan“ samanaikaisesti „Pravdan“ kanssa; alkoi ilmestyä uudelleen ensimmäisinä päivinä Lokakuun vallankumouksen jälkeen. Sanomalehti ilmestyi vuoden 1918 maaliskuuhun asti. — **115.**

35 „Trud“ („Työ“) kirjapainon, jossa painettiin bolshevistisia sanomalehtiä ja kirjoja, VSDTP(b):n Keskuskomitea hankki itselleen huhtikuun 22 pnä 1917. „Pravdan“ kehoituksesta työläiset ja sotilaat antoivat itse varat kirjapainon ostoon. Upseerikoululaisten ja kasakkain joukko-osastot hävittivät kirjapainon heinäkuun 6 pnä 1917. — **115.**

36 Bolshevikkien toinen (ylimääräinen) Pietarin yleiskaupunkilainen konferenssi kokoontui heinäkuun 1 pnä 1917. Siinä oli läsnä 145 edustajaa, jotka edustivat 32.220 puolueen jäsentä. Konferenssin pikaisen koollekutsumisen oli aiheuttanut poliittisen tilanteen kärjistyminen Pietarissa ja maassa rintamalla alkaneen hyökkäyksen yhteydessä ja sen johdosta, että Väliaikainen hallitus yritti viedä pois Pietarista vallankumouksellisia rykmenttejä ja „puhdistaa“ kaupunkia vallankumouksellisista työläisistä j.n.e. Heinäkuun 3—5 päivän tapahtumain johdosta konferenssin istunnot keskeytettiin ja aloitettiin uudelleen vasta heinäkuun 16 pnä. Sen koko myöhempi työ tapahtui J. V. Stalinin välittömällä johdolla. — **119.**

37 Erikoisneuvottelukokouksen Moskovassa — Moskovan valtiollisen neuvottelukokouksen — kutsui koolle Väliaikainen hallitus elokuun 12 pnä 1917. Neuvottelukokouksen osanottajain enemmistön muodostivat tilanherrojen, porvariston, kenraalikkunnan, upseeriston ja kasakkaväen huippukerrostien edustajat. Neuvostojen ja Toimeenpanevan keskuskomitean edustajisto oli kokoonpantu menshevikeistä ja eserristä. Kornilov, Aleksejev, Kaledin y.m. esittivät neuvottelukokouksessa vallankumouksen tukahduttamisen ohjelman. Puheessaan Kerenski uhkasi tukahduttaa vallankumouksellisen liikkeen ja ehkäistä talonpoikain yritykset ottaa haltuunsa tilanherrain maat. J. V. Stalinin kirjoittamassa vetoimuksessa bolshevistisen

- puolueen Keskuskomitea kehoitti proletariaattia esittämään vastalauseensa Moskovan neuvottelukokousta vastaan. Moskovassa bolshevikit järjestivät neuvottelukokouksen avajaispäivänä yhden päivän lakon, johon osallistui yli 400 tuhatta henkilöä. Vastalausekokouksia ja -lakkoja oli useissa muissakin kaupungeissa. J. V. Stalin kirjoitti useita artikkeleja, joissa hän paljasti Moskovan neuvottelukokouksen vastavallankumouksellisen olemuksen (kts. tämä osa, s. 214, 222, 233, 238 y.m.). — *124.*
- 38 Heinäkuun 5 p:nä 1917 saapui Helsingistä Pietariin Itämeren sotalaivaston matruusien edustajisto. Edustajiston saapumisen syynä oli Väliaikaisen hallituksen yritys käyttää Itämeren laivaston aluksia taisteluun Kronstadtin vallankumouksellisia matruuseja vastaan, jotka olivat osallistuneet aktiivisesti heinäkuun 3—4 päivän mielenosoitukseen Pietarissa. Itämeren laivaston 67-miehininen edustajisto vangittiin heinäkuun 7 p:nä Väliaikaisen hallituksen määräyksestä. — *124.*
- 39 Siestarjoen työläisten aseistariisuminen pantiin toimeen heinäkuun 11 p:nä 1917 Väliaikaisen hallituksen määräyksestä ja eserräläis-menshevistisen Toimeenpanevan keskuskomitean suostumuksella. Työläisille esitettiin uhkavaatimus aseiden luovuttamisesta uhaten turvautua asevoimaan. Siestarjoen ase-tehtaan tehdaskomitean jäsenet, bolshevikit, vangittiin. — *124.*
- 40 Julistus, jonka Väliaikainen hallitus julkaisi heinäkuun 8 p:nä 1917, sisälsi joukon demagogisia lupauksia, joiden avulla Väliaikainen hallitus, eserrät ja menshevikit halusivat rauhoittaa joukkoja heinäkuun 3—5 päivän tapahtumien jälkeen. Kehoit-taessaan jatkamaan imperialistista sota Väliaikainen hallitus lupasi toimittaa suunniteltuna päivänä — syyskuun 17 p:nä — Perustavan kokouksen vaalit, laatia lakiehdotukset 8-tuntisesta työpäivästä, yhteiskunnallisesta vakuutuksesta y.m. Täysin muodollisesta luonteestaan huolimatta heinäkuun 8 päivän julistus joutui kadettien hyökkäilyjen kohteeksi, ja he asetti-vat hallitukseen tulonsa ehdoksi tämän julistuksen peruutta-misen. — *131.*

- 41 Kamkovilaiset — B. Kamkovin (Kats), eserrien puolueen vasemmostosivustan, joka muodostui kohta vuoden 1917 helmikuun vallankumouksen jälkeen, erään johtohenkilön kannattajat. — **134.**
- 42 Artikkelin „Vastavallankumouksen voitto“ julkaistiin kronstadtilaisen sanomalehden „Proletarskoje Dielo“ („Proletariaatin Asia“) 5. numerossa heinäkuun 19 p:nä 1917 otsikolla „Vastavallankumouksen riemuvoitto“. — **144.**
- 43 Mulei Hassanin, tunisialaisen maurin, F. Schillerin murhenäytelmän „Fieskon salaliitto Genuassa“ erään sankarin sanat. — **148.**
- 44 A. Henderson — eräs Englannin työväenpuolueen (labourpuolueen) johtajia. Ensimmäisen maailmansodan kaudella Henderson oli sosiali-chauvinisti, Lloyd Georgen hallituksen jäsen.
*A. Thomas — eräs Ranskan sosialistisen puolueen johtajia, sosiali-chauvinisti ensimmäisen maailmansodan kaudella, meni Ranskan hallitukseen. — **148.**
- 45 Vetoamus „Kaikille työtätekeville, kaikille Pietarin työläisille ja sotilaille“ on kirjoitettu heinäkuun 3—5 päivän tapahtumain johdosta Pietarin bolshevikkien II yleiskaupunkilaisen konferenssin toimeksiannosta. Vetoamus julkaistiin „Rabotshi i Soldat“ lehden 2. numerossa heinäkuun 25 p:nä 1917 (lehden ensi sivulla on virheellisesti osoitettu julkaisupäiväksi heinäkuun 24 päivä); työläisten ja sotilaiden vaatimuksesta se julkaistiin toisen kerran elokuun 1 p:nä 8. numerossa. — **151.**
- 46 Heinäkuun 21 päivän neuvottelukokouksen, jota eserrät ja menshevikit nimittivät „historialliseksi“, Väliaikainen hallitus kutsui koolle hallituspulan johdosta, jonka oli aiheuttanut kadettien eroaminen hallituksesta ja Kerenskin eroamisilmoitus. Neuvottelukokoukseen osallistui porvarillisten ja sovitelijapuolueiden edustajia. Kadetit vaativat neuvottelukokouksessa sellaisen hallituksen muodostamista, joka on toiminnassaan riippumaton Neuvostoista ja demokraattisista puolueista

- ja joka pystyy rankaisutoimenpiteiden avulla palauttamaan „kurin“ armeijassa j.n.e. Eserrät ja menshevikit suostuivat noihin vaatimuksiin ja antoivat Kerenskille oikeuden muodostaa uuden Väliaikaisen hallituksen. — **154.**
- 47 Sanat amerikkalaisen demokraattisen runoilijan W. Whitmanin laulusta (kts. „Sbornik revoljutsionnyh pesen“ — „Vallankumouslaulujen kokoelma“, VSDTP:n Pietarin komitean julkaisu, venäjän kielellä, 1916, s. 9). — **157.**
- 48 Tarkoitetaan Pietarin bolshevikkien ylimääräistä yleiskaupunkilaista konferenssia, joka pidettiin heinäkuun 1—3 pnä ja 16—20 pnä 1917 (kts. huomautus 36) ja menshevikkien toista yleiskaupunkilaista konferenssia, joka pidettiin heinäkuun 15—16 pnä. — **159.**
- 49 Artikkelin „Perustavan kokouksen vaaleista“ on kirjoitettu Perustavan kokouksen vaalikamppailun alkamisen johdosta. Väliaikainen hallitus määräsi vaalit syyskuun 17 päiväksi 1917. Artikkelin ensimmäinen osa julkaistiin „Pravdan“ 99. numerossa heinäkuun 5 pnä 1917. Mutta koska heinäkuun päivien jälkeen „Pravda“ lakkautettiin, artikkelin julkaiseminen keskeytyi. Se julkaistiin kokonaan vasta heinäkuun 27 pnä 1917 „Rabotshi i Soldat“ lehden 4. numerossa. — **164.**
- 50 Yleisvenäläinen talonpoikaisliitto — pikkuporvarillinen järjestö, joka muodostui vuonna 1905. Liitto esitti vaatimuksen poliittisesta vapaudesta, Perustavan kokouksen koollekutsumisesta ja maan yksityisomistuksen lakkauttamisesta. Vuonna 1906 Talonpoikaisliitto hajosi. Vuonna 1917 Liitto aloitti toimintansa uudelleen ja heinäkuun 31 pnä kutsui koolle Yleisvenäläisen edustajakokouksen Moskovaan. Edustajakokous lausui kannattavansa täydellisesti Väliaikaista hallitusta ja imperialistisen sodan jatkamista, mutta vastustavansa sitä, että talonpojat ottavat haltuunsa tilanherrojen maat. Syksyllä 1917 eräät Talonpoikaisliiton Pääkomitean jäsenet osallistuivat rankaisutoimenpiteisiin talonpoikain kapinoita vastaan. — **164.**

- 51 Pietarin varusväen talonpoikaisedustajain Neuvosto, jonka nimi sittemmin muutettiin talonpoikain edustajain Pietarin Neuvostoksi, muodostettiin huhtikuun 14 p:nä 1917 Pietarin sotilasjoukko-osastojen ja eräiden tuotantolaitosten edustajista. Neuvosto asetti perustehtäväkseen taistelun kaikkien maiden antamiseksi lunastusmaksuitta talonpoikain käytettäväksi. Talonpoikain edustajain Pietarin Neuvosto kävi taistelua oikeistoieserräin johdettavana olleen talonpoikain edustajain Yleisvenäläisen Neuvoston sovittelupoliittikkaa vastaan. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen Neuvosto osallistui aktiivisesti Neuvostovallan järjestämiseen maaseudulla ja maasta annetun asetuksen täytäntöönpanoon. Vuoden 1918 helmikuussa, vanhan armeijan demobilisoinnin yhteydessä, Neuvosto lopetti toimintansa. — 167.
- 52 VSDTP:n (bolshevikkien) VI edustajakokous pidettiin Pietarissa heinäkuun 26 päivästä elokuun 3 päivään 1917. Edustajakokouksessa kuultiin ja käsiteltiin seuraavat selostukset: Keskuskomitean poliittinen toimintaselostus ja organisaatorinen toimintaselostus, paikkakuntien toimintaselostukset, sota ja kansainvälinen tilanne, poliittinen ja taloudellinen tilanne, ammatillinen liike, Perustavan kokouksen vaalikamppailu. Edustajakokous hyväksyi uudet puolueen säännöt ja teki erikoisen päätöksen nuorisoliittojen järjestämisestä. J. V. Stalin teki Keskuskomitean toimintaselostuksen ja alustuksen poliittisesta tilanteesta. Edustajakokous hylkäsi Buharinin ja Preobrazhenskin trotskilaiset ehdotukset heidän yrittäessä ehkäistä puoluetta suuntautumasta sosialistiseen vallankumoukseen ja hyväksyi poliittisesta tilanteesta J. V. Stalinin ehdottaman päätöslauselman. Edustajakokous suuntasi puolueen aseelliseen kapinaan, sosialistiseen vallankumoukseen. — 172.
- 53 Friedrich Adler — eräs Itävallan sosialidemokratian johtajia. Vastalauseen merkiksi sotaa vastaan hän murhasi vuonna 1916 Itävallan pääministerin Stürghin, jonka vuoksi hän sai toukokuussa 1917 kuolemantuomion. Vankilasta päästyään vuonna 1918 Adler asettui vihamieliselle kannalle Lokakuun vallankumouksen suhteen. — 173.

54 Heinäkuun 4 päivänä 1917 levitettiin työläiskortteleissa seuraavaa julistusta:

„Toverit Pietarin työläiset ja sotilaat! Sen jälkeen kun vastavallankumouksellinen porvaristo on lähtenyt aivan ilmeisesti vallankumousta vastaan, ottakoon työväen, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Yleisvenäläinen Neuvosto käsiinsä kaiken vallan.

Sellainen on Pietarin vallankumouksellisen väestön tahto, väestön, jolla on oikeus saattaa tämä tahtonsa rauhallisen ja järjestyneen mielenosoituksen kautta parhaillaan istuntojaan pitävien työväen, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Yleisvenäläisten Neuvostojen Toimeenpaneuvien komiteain tietoon.

Eläköön vallankumouksellisten työläisten ja vallankumouksellisten sotilaiden tahto!

Eläköön Neuvostojen valta!

Kokoomushallitus on romahtanut; se on hajonnut kykeneemättä täyttämään niitä tehtäviä, joita varten se oli muodostettu. Vallankumouksen ratkaistavana on valtavia, mitä vaikeimpia tehtäviä. Tarvitaan uusi valta, joka ryhtyisi päättäväisesti yhdessä vallankumouksellisen proletariaatin, vallankumouksellisen armeijan ja vallankumouksellisen talonpoikaiston kanssa lujittamaan ja laajentamaan kansan saavutuksia. Sellaisena valtana voi olla ainoastaan työväen, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostojen valta.

Pietarin vallankumouksellinen varusväki ja työläiset lähtivät eilen liikkeelle julistaakseen tämän tunnuksen: „Kaikki valta Neuvostolle!“. Kehoitamme tekemään tästä rykmenteissä ja tehtaissa puhjenneesta liikkeestä Pietarin kaikkien työläisten, sotilaiden ja talonpoikain rauhallisen ja järjestyneen tahdonilmauksen.

VSDTP:n Keskuskomitea

VSDTP:n Pietarin komitea

VSDTP:n Väliyrhmän komitea

VSDTP:n Keskuskomitean Sotilasjärjestö

Työväen ja sotilaiden edustajain Neuvoston työläisjaoston toimikunta“. — 180.

- 55 „Listok Pravdy“ („Totuuden Lehtinen“) ilmestyi heinäkuun 6 pnä 1917 „Pravda“ lehden tämän päivän numeron asemesta sen vuoksi, että upseerikoululaiset olivat hävittäneet „Pravdan“ toimituksen. Otsikolla „Rauhallsuutta ja kestävyyttä“ julkaistiin „Listok Pravdyssa“ VSDTP(b):n Keskuskomitean ja Pietarin komitean sekä VSDTP(b):n Sotilasjärjestön julistus. — 182.
- 56 „Zhivoje Slovo“ („Elävä Sana“) — Pietarissa ilmestynyt mustasotnialaistyypinen bulevardilehti. Vuonna 1917 lehti harjoitti pogromiagitatiota bolshevikkeja vastaan; ilmestyi Lokaan vallankumoukseen asti. — 183.
- 57 Lentolehtisen „Parjaaajat oikeuteen!“ VSDTP(b):n Keskuskomitea antoi heinäkuun 5 päivän jälkeen ja julkaisi sen sitten VSDTP(b):n Helsingin komitean „Volna“ („Aalto“) lehdessä heinäkuun 9 pnä 1917. Julisteessa sanottiin: „Vastavallankumous haluaa mitä yksinkertaisimmalla tavalla katkaista vallankumoukselta pään kylvämällä levottomuutta joukkoihin ja usuttamalla niitä tunnetuimpia johtajia, ansioituneita vallankumoustaistelijoita vastaan... Me vaadimme Väliaikaista hallitusta sekä työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpanevaa keskuskomiteaa tutkimaan viipymättä ja julkisesti kaikki seikat pogromienjärjestäjain ja palkattujen parjaaajain katalassa salaliitossa työväenluokan johtajain kunniaa ja henkeä vastaan... Parjaaajat ja parjausten levittäjät — oikeuteen. Pogromienjärjestäjät ja valehtelijat — häpeäpaluun!“ — 184.
- 58 Bezrobotnyi (Työtön) — D. Z. Manuilskin salanimi. — 187.
- 59 Heinäkuun 27 pnä 1917 kasakat ja kyrassieerit tulittivat Kievin lähiasemilla ja itse Kieviissä rintamalle meneviä Bogdan Hmelnitskille nimetyn rykmentin junia. — 193.
- 60 Pietarin Neuvosto antoi päiväkäskyn № 1 maaliskuun 1 pnä 1917 vallankumouksellisten sotilasjoukko-osastojen edustajain vaatimuksesta, jotka ilmoittivat sotilaiden kasvavasta epäluottamuksesta Valtakunnanduuman Väliaikaista komiteaa ja sen valitsemaa sotilasvaliokuntaa kohtaan.

„Päiväkäskeyssä“ kehoitettiin sotilasjoukko-osastoja (kompanioita, pataljoonia y.m.) valitsemaan Sotilaskomiteat ja lähettämään edustajansa työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostoihin; joukko-osastojen aseet annettiin Sotilaskomiteain määrättäväksi, annettiin lupa täyttää sotilasvaliokunnan käskyt vain siinä tapauksessa, että ne eivät olleet ristiriidassa työväen ja sotilaiden edustajain Neuvoston käskyjen ja päätösten kanssa j.n.e. — 199.

⁶¹ J. V. Stalin tarkoittaa Leninin kirjasta „Tunnuksista“, joka oli kirjoitettu heinäkuussa 1917 (kts. V. I. Lenin. Teokset, XXI osa, s. 33). — 203.

⁶² Artikkelin „Moskovan neuvottelukokousta vastaan“ J. V. Stalin kirjoitti VSDTP(b):n Keskuskomitean toimeksiannosta sen käsiteltäessä elokuun 5 p:nä 1917 kysymyksen Moskovan neuvottelukokouksesta. Keskuskomitea päätti julkaista päätöslauselman ja lentolehtisen sekä Pää-äänenkannattajassa useita artikkeleita Moskovan neuvottelukokouksen johdosta. Artikkelin „Moskovan neuvottelukokousta vastaan“ julkaistiin ensin pääkirjoituksena „Rabotshi i Soldat“ lehden 14. numerossa, sitten elokuun 12 p:nä 1917 kronstadtilaisessa sanomalehdessä „Proletarskoje Dielo“ ja elokuun 13 p:nä „Proletari“ lehden 1. numerossa puolueen Keskuskomitean julistuksena. Sen lisäksi artikkeli „Moskovan neuvottelukokousta vastaan“ ilmestyi lentolehtisenä.

Julistuksessa ja lentolehtisessä oli artikkelin viimeiset rivit muutettu seuraaviksi sanoiksi:

„Toverit! Pitäkää joukkokokouksia ja esittäkää vastalausepäättöksiä „Moskovan neuvottelukokousta“ vastaan! Yhtykää putilovilaisiin ja järjestäkää tänään vastalauseen merkiksi „neuvottelukokousta“ vastaan keräyksiä vainotun ja ahdistetun puoluelehdistön hyväksi. Älkää antako provokation vaikuttaa itseenne älkääkää järjestäkö tänään mitään katumielenosoituksia!“ — 214.

⁶³ Kysymys Tukholman konferenssista heräsi vuoden 1917 huhetikuussa. Tanskalainen sosialidemokraatti Borgbjerg oli saapunut Pietariin ja kutsui Tanskan, Norjan ja Ruotsin

työväenpuolueiden Yhdistetyn komitean nimessä Venäjän sosialistisia puolueita osallistumaan Tukholmassa pidettävään konferenssiin rauhan solmimista koskevasta kysymyksestä. Eserräläis-menshevistinen toimeenpaneva komitea ja sitten myöskin työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvosto päättivät osallistua Tukholman konferenssiin ja ottaa huolekseen aloitteen sen koollekutsumiseksi. Bolshevikkien VII (Huhtikuun) Yleisvenäläinen konferenssi vastusti päättävästi Tukholman konferenssiin osallistumista paljastaen sen imperialistisen luonteen. Elokuun 6 pnä pidetyssä Toimeenpanevan keskuskomitean istunnossa, käsiteltäessä kysymystä Tukholman konferenssista, Kamenev piti puheen ja kehoitti osallistumaan konferenssiin. Toimeenpanevan keskuskomitean bolshevistinen ryhmä ei hyväksynyt Kamenevin puhetta, puolueen Keskuskomitea tuomitsi hänen linjansa ja päätti valaista Pää-äänenkannattajassaan puolueen katsantokantoja tässä kysymyksessä. Elokuun 9 pnä julkaistiin „Rabotshi i Soldat“ lehdessä J. V. Stalinin artikkeli „Vielä Tukholmasta“ ja elokuun 16 pnä julkaistiin „Proletari“ lehdessä V. I. Leninin kirje „Kamenevin puheesta Toimeenpanevassa keskuskomiteassa Tukholman konferenssia koskevasta kysymyksestä“. — 218.

- 64 Työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston Toimeenpaneva komitea päätti huhtikuussa 1917 lähettää edustajiston puolueettomiin ja liittolaismaihin valmistelemaan Tukholman konferenssia. Työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen ensimmäinen Yleisvenäläinen edustajakokous vahvisti tämän Pietarin Neuvoston päätöksen. Edustajisto kävi Englannissa, Ranskassa, Italiassa ja Ruotsissa, missä se kävi neuvotteluja erilaisten sosialististen puolueiden edustajien kanssa. Tukholman konferenssia ei pidetty. — 219.
- 65 Pitkä parlamentti — XVII vuosisadalla tapahtuneen Englannin porvarillisen vallankumouksen kauden parlamentti, joka piti istuntojaan 13 vuoden ajan (1640—1653). — 223.
- 66 Niinsanottu ennakkoneuvottelu eli „yhteiskunnallisten toimihenkilöiden yksityisneuvottelu“ oli koolla Moskovassa elokuun 8—10 pnä 1917. Neuvottelun tarkoituksena oli yhdistää

porvaris-, tilanherra- ja sotilaspiirit sekä laatia yhtenäinen ohjelma edessäolevalle Valtiolliselle neuvottelukokoukselle. Neuvottelussa perustettiin vastavallankumouksellinen „Yhteiskunnallisten toimihenkilöiden liitto“. — 225.

- 67 Vuoden 1917 maaliskuun lopulla kokoontunut Suomen eduskunta vaati autonomian antamista Suomelle. Väliaikaisen hallituksen kanssa käymiensä pitkien ja tuloksettomien neuvottelujen jälkeen Suomen eduskunta hyväksyi heinäkuun 5 p:nä 1917 „valtalain“, jonka mukaan eduskunnan valta ulotettiin Suomen elämän kaikkiin puoliin, lukuunottamatta ulkopoliittikan kysymyksiä, sotalainsäädäntöä ja sotilashallintoa, jotka kuuluivat yleisvenäläisten laitosten toimivaltaan. Väliaikainen hallitus ilmoitti heinäkuun 18 p:nä 1917, että eduskunnan hyväksymä laki menee Perustavan kokouksen tahdon edelle, ja hajotti eduskunnan. — 230.
- 68 Ukrainan Keskusradan perustivat Ukrainan porvarilliset ja pikkuporvarilliset puolueet ja ryhmät vuoden 1917 huhtikuussa. Heinäkuun päivien edellä järjestettiin Radan Pääsihteeristö korkeimmaksi hallintoelimeksi Ukrainassa. Heinäkuun mielenosoituksen hajoittamisen jälkeen Pietarissa Väliaikainen hallitus, joka harjoitti kansallisuussortopoliittikkaa, erotti Ukrainasta Donetsin kaivosalueen, Jekaterinoslavin alueen ja eräitä muita Ukrainan alueita. Ylin valta Ukrainassa annettiin Väliaikaisen hallituksen nimittämälle erikoiskomissaarille. Siitä huolimatta Radan johtohenkilöt tekivät lähenevän proletaarisen vallankumouksen vaaran uhatessa pian sopimuksen Väliaikaisen hallituksen kanssa, ja Radasta tuli porvarillis-natsionalistisen vastavallankumouksen tuki Ukrainassa. — 230.
- 69 „Izvestija Petrogradskogo Soveta rabotshih i soldatskih deputatov“ („Työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston Tiedonantaja“) — sanomalehti, alkoi ilmestyä helmikuun 28 p:nä 1917. Sen jälkeen kun Neuvostojen I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa oli muodostettu työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpaneva keskuskomitea, lehdestä tuli Toimeenpanevan keskuskomitean äänenkan-

nattaja ja elokuun 1 päivästä 1917 (132. numerosta) se ilmestyi nimellä „Izvestija Tsentralnogo ispolnitelnogo komiteta i Petrogradskogo Soveta rabotshih i soldatskih deputatov“ („Toimeenpanevan keskuskomitean sekä työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston Tiedonantaja“). Koko tuon ajan lehti oli menshevikkien ja eserrien käsissä ja kävi raivokasta taistelua bolshevistista puoluetta vastaan. Lokakuun 27 päivästä 1917 Neuvostojen II Yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen „Izvestijasta“ tuli Neuvostovallan virallinen äänenkannattaja. Yleisvenäläisen Toimeenpanevan keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston muuton yhteydessä vuoden 1918 maaliskuussa lehti siirrettiin Pietarista Moskovaan. — 235.

70 Elokuun 19 p:nä 1917 Saksan armeija aloitti rintaman murren Riian edustalla. Venäläiset sotajoukot tekivät tarmokasta vastarintaa viholliselle, mutta ylipäällystö Kornilovin persoonassa antoi perääntymiskäskyn, ja elokuun 21 p:nä saksalaiset valtasivat Riian. Kornilov luovutti Riian tarkoituksella muodostaa uhkan vallankumoukselliselle Pietarille, saada vallankumoukselliset sotajoukot viedyksi pois Pietarista ja helpottaa vastavallankumouksellisen salaliiton toteuttamista. — 236.

71 „Novoje Vremja“ („Uusi Aika“) — sanomalehti, ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 lähtien; taantumuksellisten tilanherra- ja virkamiesbyrokratiapiirien äänenkannattaja. Vuodesta 1905 alkaen siitä tuli eräs mustasotnialaisten äänenkannattajia. Lakkautettiin lokakuun lopulla 1917. — 242.

72 „Russkije Vedomosti“ („Venäjän Tiedonantolehti“) — sanomalehti, ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863 lähtien; ilmaisi liberaalisten tilanherrain ja porvariston etuja. Lakkautettiin vuonna 1918 yhdessä muiden vastavallankumouksellisten sanomalehtien kanssa. — 259.

73 Dreyfusin juttu. — Ranskan taantumuksellisten piirien järjestämä provokatoorinen oikeusjuttu; tuossa oikeusjutussa sota-oikeus tuomitsi vuonna 1894 Ranskan yleisesikunnan upsee-

- rin, juutalaisen Dreyfusin elinkautiseen vankeuteen vakoilusta ja valtiopetoksesta tehdyn ilmeisen valheellisen syytöksen nojalla. Ranskassa puhjennut yhteiskunnallinen liike Dreyfusin puolesta paljasti oikeuden lahjottavuuden ja kärjisti poliittista taistelua tasavaltalaisten ja monarkistien välillä. Vuonna 1899 Dreyfus armahdettiin ja vapautettiin. Vuonna 1906 jutun uudessa käsittelyssä hänet tunnustettiin syyttömäksi. — **275.**
- 74 „Times“ — Englannin suurporvariston vaikutusvaltainen lehti, ilmestyy Lontoossa vuodesta 1788 lähtien. — **276.**
- 75 „Matin“ — porvarillinen sanomalehti, ilmestyy Pariisissa vuodesta 1884 lähtien. — **276.**
- 76 Artikkeliksi „Joko tahi“ julkaistiin aikaisemmin eräin lyhennyksin „Proletari“ lehden 10. numerossa elokuun 24 p:nä 1917 otsikolla „Missä on ulospääsy?“. — **280.**
- 77 „Russkaja Volja“ („Venäjän Tahto“) — suurpankkien varoilla perustettu porvarillinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1916 joulukuun 15 päivästä vuoden 1917 lokakuun 25 päivään. — **283.**
- 78 Artikkeliksi „Salaliitto jatkuu“ julkaistiin elokuun 28 p:nä 1917 „Rabotshi“ lehden 5. numerossa. Kornilovin kapinan johdosta tuona päivänä ilmestyi lehden tavallisen numeron lisäksi yksisivuinen ylimääräinen numero. Seuraavana päivänä, elokuun 29 p:nä, artikkeliksi „Salaliitto jatkuu“ julkaistiin toisen kerran „Rabotshi“ lehden 6. numerossa otsikolla „Poliittisia kaikuja“. — **291.**
- 79 „Tems“ — porvarillinen sanomalehti, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1829 vuoteen 1942 ollen välillä ilmestymättä vuodesta 1842 vuoteen 1861. — **319.**
- 80 Pietarin Neuvoston päätöslauselma julkaistiin „Rabotshi Putj“ lehden 21. numerossa syyskuun 27 p:nä 1917. — **347.**
- 81 Rautatieläisten lakko oli syyskuun 24 päivästä syyskuun 26 päivään 1917. Rautateiden työläiset ja toimitsijat vaativat työpalkan korottamista, kahdeksantuntisen työpäivän säättä-

- mistä ja elintarvikehuollon parantamista. Lakko käsitti maan kaikki rautatiet, ja teollisuuden työläiset oseittivat sille myötätuntoaan ja antoivat tukeaan. — 348.
- 82 Elokuun 14 päivän julistuksen — niinsanotun „vallankumouksellisen demokratian“ ohjelman — esitti Tsheidze Moskovan valtiollisessa neuvottelukokouksessa työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpanevan keskuskomitean eseräläis-menshevistisen enemmistön, talonpoikain edustajain Yleisvenäläisen Neuvoston Toimeenpanevan komitean ja muiden järjestöjen nimessä. Julistuksessa kehoitettiin kannattamaan Väli aikaista hallitusta. — 351.
- 83 Lieberdanilaiset (eli lieberdanit) — ironinen nimitys, jolla menshevistisiä johtohenkilöitä Lieberia ja Dania sekä heidän kannattajiaan alettiin nimittää vakituisesti sen jälkeen, kun moskovalaisen bolshevistisen „Sotsial-Demokrat“ lehden 141. numerossa elokuun 25 pnä 1917 oli julkaistu D. Bednyin pakina otsikolla „Lieberdan“. — 351.
- 84 „Torgovo-Promyshlennaja Gazeta“ („Kauppa- ja Teollisuuslehti“) — porvarillinen sanomalehti, ilmestyi Pietarissa vuodesta 1893 vuoteen 1918. — 353.
- 85 „Obshhsheje Dielo“ („Yhteinen Asia“) — joka päivä ilmestynyt iltalehti, jota V. Burtsev julkaisi Pietarissa vuoden 1917 syys- ja lokakuussa. Sanomalehti kannatti Kornilovia ja harjoitti raivokasta parjaukseen Neuvostoja ja bolshevikkeja vastaan. — 361.
- 86 Työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen II Yleisvenäläinen edustajakokous, johon osallistui talonpoikain edustajain kihlakunta- ja läänineuvostojen edustajia, alkoi Pietarissa lokakuun 25 pnä 1917. Edustajakokous piti vain kaksi istuntoa — lokakuun 25 ja 26 pnä. Edustajakokouksen alkuun oli saapunut 649 edustajaa. Edustajakokouksen suurilukuisin ryhmä oli bolshevikkien ryhmä, johon kuului 390 edustajaa. Menshevikit, oikeisto-eserät ja bundilaiset poistuivat edustajakokouksesta pian sen avaamisen jälkeen kieltäytyen tunnustamasta sosialistista vallankumousta.

Neuvostojen II edustajakokous julisti vallan siirtyneen Neuvostojen käsiin ja muodosti ensimmäisen Neuvostohallituksen — Kansankomissaarien Neuvoston. Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajaksi valittiin V. I. Lenin ja kansallisuusasiain kansankomissaariksi J. V. Stalin. — **398.**

- 87** Maanpuolustusvaliokunta eli Maanpuolustuksen Toimeenpaneva komitea muodostettiin työväen ja sotilaiden edustajain Neuvoston eserräläis-menshevistisen Toimeenpanevan keskuskomitean koollekutsumassa maanpuolustusta käsitelleessä neuvottelukokouksessa elokuun 7 p:nä 1917. Maanpuolustuksen Toimeenpaneva komitea kannatti Väliaikaisen hallituksen sotilaallisia toimenpiteitä, joita toteutettiin porvariston ja tilanherrain vastavallankumouksen hyväksi (vallankumouksellisten sotajoukkojen vieminen pois Pietarista j.n.e.). — **410.**
- 88** Kysymys on V. I. Leninin kirjoittamasta päätöslauselmasta, jonka VSDTP(b):n Keskuskomitea hyväksyi istunnossaan lokakuun 10 p:nä 1917 (kts. V. I. Lenin. Teokset, XXI osa, s. 330). — **421.**